

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора  
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження  
Ліу Мінг «Формування навичок музично-інтонаційного мовлення у  
майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної  
підготовки»**

**подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі  
знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта  
(Музичне мистецтво)**

### **1.Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки**

Сучасні тенденції розвитку мистецької освіти свідчать про те, що особистість вчителя музичного мистецтва як носія музичної культури та компетентного фахівця, стає в центрі уваги багатьох досліджень і публікацій. В зв'язку з цим суттєво змінюються вимоги до підготовки здобувачів освіти, важливою складовою якої є фортепіанна підготовка. Інноваційні методики, що складають основу такої підготовки, супроводжують процес набуття майбутніми фахівцями відповідних знань, умінь, навичок, зокрема й музично-інтонаційного мовлення, які визначатимуть успішність майбутньої педагогічної та виконавської діяльності. За свідченням Ліу Мінг, «вчителя музичного мистецтва унормовує досконалий рівень професійних здібностей та здатностей здійснювати музичний розвиток молодого покоління на вищому рівні його індивідуально-психологічних можливостей, у тому числі як музично інструментального виконавця, здатного представляти культуру звукомовлення, звуковидобування голосом або на музичному інструменті» (с.16).

Із цього погляду пропонована тема дисертаційного дослідження є абсолютно актуальною, відповідає сучасним напрямам розвитку мистецько-педагогічної науки, спрямованої на компетентісний контекст, а в його межах на якісну підготовку вчителів музичного мистецтва, важливою складовою якої є розвиток навичок музично-інтонаційного мовлення.

Заглиблення у вивчення обраної проблеми дозволили автору виявити низку суперечностей: між необхідністю майстерного володіння слухо-фізіологічними контрольованими діями виконавця фортепіанних творів під час їх концертного відтворення та недостатньо усвідомленими діями піаніста у процесі набуття відповідних навичок у підготовчому процесі; бажаним обсягом навичок музично-інтонаційного мовлення різноспрямованого змісту та мірою усвідомлення їх теоретичного засвоєння перед практичним застосуванням; професійним значенням опанування навичками музично-слухового самоконтролю над художньо-емоційним результатом виконуваних фортепіанних творів і недостатньою мірою набутого досвіду застосування навичок музично-інтонаційного мовлення (с.17). Важливість подолання виявлених суперечностей, ще раз підтвердила актуальність обраної проблеми.

## **2.Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами**

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що воно входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.).

## **3.Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Зосередивши фокус своєї розвідки на інтонаційному аспекті підготовки вчителів музичного мистецтва, Ліу Мінг обрав непростий шлях поєднання теоретичного і практичного дослідження процесу формування навичок музично-інтонаційного мовлення в процесі фортепіанного навчання. Його ретроспективний аналіз ідей і положень античності, Давньої Греції, середньовіччя, теорій і концепцій XIX і XX століть базується на глибокому знанні теоретичних праць, присвячених особливостям інтонування, специфіці формування навичок музично-інтонаційного мовлення та їх ролі в успішності майбутньої професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. Дисертант робить спробу структурувати складові звуковимови (рис.1.2.), об'єднуючи чистоту тону, темброві характеристик, тривалість звучання, гучність, артикуляцію, стрій (діатонічний, хроматичний, ін.), динамічну гнучкість, наявність цезур тощо. Протягом дослідження автор успішно вирішує поставлені завдання: «проаналізувати та узагальнити засадничі положення категорії «музично-інтонаційне мовлення» в історико-теоретичному контексті мовленнєвої парадигми, визначити структурні компонентні навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва, розкрити методологічні основи формування навичок музично-інтонаційного мовлення, обґрунтувати педагогічні умови та принципи формування навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва, розробити та експериментально перевірити методику формування навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» (с.19). Ліу Мінг підходить до вирішення цих завдань через залучення міждисциплінарних можливостей сучасної музичної науки. Такий підхід дозволяє йому успішно вирішити поставлені дослідницькі завдання на високому науковому рівні.

У контексті важливості досліджень з підготовки вчителів музичного мистецтва для України і Китаю історичний аналіз ідей, музичних теорій та самого процесу інтонування слугує певним внеском в розширення проблематики мистецько-педагогічної науки та освіти.

#### **4.Наукова новизна отриманих результатів**

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження Ліу Мінг полягає у тому, що дисертант критично осмислив теоретичні засади формування навичок музично-інтонаційного мовлення, розглянувши античну теорію музичного етносу, вчення про слухові відчуття як фізіологічну основу теорії музики, концепцію «інтонування» як зв'язок виконання музики з композиторською творчістю і слухацьким сприйняттям, інші музичні теорії та ідеї. Це дало йому можливість вперше визначити такі поняття як: «музично-інтонаційне мовлення» - розгортання музичної думки у стилістичній єдності всіх музичних характеристик, різноманітних співставлень морфологічних, синтаксичних та лексичних елементів для виконавського відтворення музичних творів; навички музично-інтонаційного мовлення - автоматизований комплекс музично-виконавських дій суб'єкта музичної освіти, які розкривають його творчий потенціал, досвід відтворення музично-інтонаційних особливостей музичних творів в процесі презентації публіці будь-якого віку; обґрунтувати педагогічні умови та принципи формування навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; розробити критеріальний апарат для визначення рівнів сформованості означеного феномена; презентувати поетапну методику формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. У роботі уточнено зміст фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з урахуванням можливостей розвитку навичок музично-інтонаційного мовлення, набуття виконавського досвіду студентів з представлення власної інтонаційно-творчої інтерпретації фортепіанних творів.

**5.Практичне значення одержаних результатів** полягає у можливості введення до навчального обігу розробленої методики формування навичок музично-інтонаційного мовлення з метою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретації музичних творів шкільній аудиторії; використанні отриманих теоретичних та експериментальних даних для оптимізації індивідуальних занять у фортепіанному класі; розробки навчальних програм, методичних матеріалів з питань універсалізації фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Представлена методика може бути використана у підготовці здобувачів освіти у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та 02 Культура і мистецтво, а також підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності викладачів музичного мистецтва.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №3115/24 від 27.12.2024 р.).

## 6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

За своїм змістом дисертаційне дослідження Ліу Мінг відповідає вимогам до такого роду досліджень. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, свідчить про наявність особистого внеску здобувача в науковий напрям підготовка вчителів музичного мистецтва. Вона є результатом самостійного пошуку здобувача. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело. Дисертаційна робота написана українською мовою. Стиль мовлення науковий. Вона оформлена відповідно до наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

У першому розділі «Науково теоретичні засади дослідження» ґрунтовно і послідовно розглядається історико-теоретичний контекст музично-інтонаційного мовлення. Відзначається, що це історична значуща категорія, яка пройшла різні етапи осмислення – від словесно-мовленнєвих до музично-мовленнєвих позицій. Узагальнено ідеї музикантів про інтонаційну природу музики, її зв'язки з мовленнєвою інтонацією, відзначено роль інтонаційної теорії музичної творчості у музичному виконавстві, мисленні та сприйнятті. Виявлено шляхи та причини видозмін у розумінні поняття «інтонація», взаємозв'язок такого явища як інтонаційне спілкування зі семіологічною теорією словесного мовлення. Надано порівняння відповідних смислів у порівняльній таблиці 1.1 (с.34) словесної та рухової мови, їх самостійні характеристики, що на погляд автора, складають основу музичного мовлення; представлено схему факторного комплексу музично-інтонаційного функціонування (рис.1.1. с.45), схему складових звуковимови (рис.1.2. с.52), компонентний комплекс структурного контенту навичок музично-інтонаційного мовлення (табл.1.2. с.80), надано авторське визначення поняття «навички музично-інтонаційного мовлення майбутнього учителя музичного мистецтва» (с.83).

У другому розділі «Методологічні основи розкриття сутності музично-інтонаційного мовлення» визначено наукові підходи (емоційно-рефлексивний, музикознавчий, особистісно-креативний, індивідуальний психолого-педагогічний та полі-діяльнісний) і принципи (когнітивно-емоційної єдності, стильової адекватності, музично-слухової активності, інтегративності, множинної варіативності, універсалізації сприйняття) формування навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, які наочно представлені в таблиці 2.1. на сторінці 118. У розділі обґрунтовано педагогічні умови формування у майбутніх учителів музичного мистецтва навичок музично-інтонаційного мовлення в процесі фортепіанної підготовки, а саме: педагогічне керування процесом формування музично-інтонаційного мовлення, мотивації до музично-виконавської діяльності, активізації музично-слухового сприйняття різнобарвної інтонації (безсловесної та мовної), спонукання до набуття теоретичного та практичного досвіду розуміння й усвідомлення сутності музично-слухової інтонації. Узгодження цих умов із

компонентним комплексом навичок музично-інтонаційного мовлення представлено в таблиці 2.2 на сторінці 130.

Третій розділ «Експериментальна методика формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки», розроблено критеріальний апарат (табл.3.2. с. 153) та проведено діагностику стану сформованості навичок музично-інтонаційного мовлення у вчителів музичного мистецтва, презентовано етапи формувального експерименту (орієнтаційний, проєктно-організаційний, виконавський), протягом яких було перевірено ефективність розробленої методики з використанням методів: дотримання теоретичних знань, застосування елементів «звуко-інтонаційного мовлення», аналізу інтонаційних елементів музичного твору, добір ритмічних різних формул (типових для стилю, жанру), застосування типових інтонаційних форм стійкого змісту, аналіз елементів композиторського задуму та інші.

Аналіз кількісних та якісних результатів експерименту за статистичним критерієм Пірсона підтвердили ефективність розробленої методики формування навичок музично-інтонаційного мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

Підсумком дослідницьких пошуків дисертанта стала модель формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки представлена на рисунку 3.1.

Загалом, дисертаційне дослідження засвідчує уміння дисертанта бачити актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, готовність розв'язувати їх на достатньому науковому рівні. За своїм змістом і формою дисертаційна робота Ліу Мінг є завершеним самостійним дослідженням.

## **7. Повнота викладання результатів в опублікованих працях**

Результати дослідження відображено у 6 публікаціях автора, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 3 – апробаційного характеру. Основні положення та результати дослідження апробовано у формі виступів і доповідей на 8 Міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

## **8. Дискусійні зауваження та пропозиції до змісту дисертації**

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Ліу Мінг, вважаю доцільним висловити деякі побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Запропоновані автором у першому розділі роботи визначення понять «музично-інтонаційне мовлення» та «навички музично-інтонаційного мовлення» є досить широкими, вони потребують конкретизації і уточнення.

2. У вступі та першому розділі дисертаційної роботи (п. 1.1) автор анонсує науково-теоретичні концепції, щодо музично-інтонаційного мовлення у співвідношенні з іншими поняттями і категоріями, підтверджуючи це глибоким аналізом та узагальненням різних наукових джерел. Проте, не всі

прізвища науковців, положення яких суголосні з темою дисертаційного дослідження і на які посилається автор внесено до списку використаних джерел.

3. У третьому розділі роботи презентовано проведення констатувального експерименту. Бажано було б конкретизувати як проводився розподіл здобувачів в межах експериментальної та контрольної груп.

4. Вважаємо за доцільне проведення порівняльного аналізу особливостей формування навичок музично-інтонаційного мовлення в українських та китайських студентів.

5. В процесі реалізації експериментальної методики формування навичок музично-інтонаційного мовлення автор використовує методи «застосування типових інтонаційних форм стійкого змісту» та «аналіз елементів композиторського задуму». Бажано було б розкрити сутність та шляхи реалізації цих методів в процесі формування експерименту.

Висловлені зауваження певною мірою мають дискусійний характер і не зменшують загальної позитивної оцінки виконаної роботи.

## 9. Висновки

Проведений аналіз дисертаційної роботи Ліу Мінг «Формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» анотації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що вона є цілісним, самостійним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Ліу Мінг заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,  
завідувачка кафедри музичного та  
перформативного мистецтва

Вінницького державного педагогічного університету  
імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

Підписую

Інше відділу кадрів

14.03.2025